

Wyjaśniamy

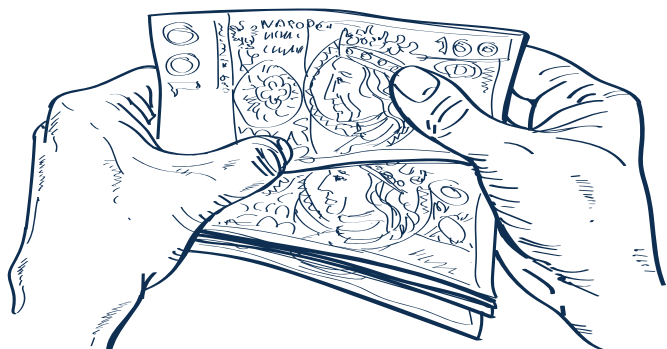
Gotówka jest wciąż jednym z najpowszechniejszych instrumentów płatniczych w Polsce. W swoich działaniach Narodowy Bank Polski zawsze podkreśla równoważną rolę obu form płatności: gotówkowych i bezgotówkowych oraz konieczność zapewnienia każdemu możliwości decydowania o wyborze formy realizowanych przez niego płatności. Zgodnie z opublikowanymi przez NBP w maju 2021 roku wynikami badania „Zwyczajne płatnicze w Polsce”, 98% Polaków korzystało z banknotów i monet, podczas gdy 76% z kart zbliżeniowych. Narodowy Bank Polski aktywnie wspiera rozwój płatności bezgotówkowych, ale rozliczenia pieniężne to w znacznym stopniu płatności gotówkowe.

Badania prowadzone przez ekspertów NBP wykazały, że w nawet 12% polskich gmin, zajmujących 14% całej powierzchni kraju nie ma bankomatu. Wyniki tych badań odniesione do liczby mieszkańców na tym obszarze pokazują skalę problemu. Z danych NBP wynika bowiem, że mieszka tam ponad 1,8 mln Polaków, czyli prawie 4,8% całej populacji. Co jeszcze bardziej niepokojące, problem dotyczy przede wszystkim obszarów, gdzie z powodu utrudnionego dostępu do Internetu kłopotem mogą być również płatności bezgotówkowe.

To oznacza duży problem zarówno dla rozwoju gospodarczego, jak i wymiany handlowej w sklepach czy punktach usługowych zlokalizowanych na tym terenie. Nie wspominając już o sytuacji seniorów, niekiedy żyjących samotnie. Dla wielu wyprawa po własne pieniądze do sąsiedniej gminy okazuje się wielkim wyzwaniem, a nawet staje się po prostu niemożliwa. Ograniczony dostęp do gotówki przyczynia się do wykluczenia finansowego tych osób.

Narodowa Strategia Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego

Rada do spraw obrotu gotówkowego, organ opiniodawczo-doradczy przy Zarządzie NBP, powołana została w lutym 2019 r. Do głównych zadań Rady należy przygotowywanie i opiniowanie propozycji rozwiązań usprawniających obrót gotówkowy. W marcu 2021 r. powierzono Radzie opracowanie Narodowej Strategii Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego. Propozycje ujęte w Narodowej Strategii Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego odnoszą się do kluczowych obszarów funkcjonowania rynku obrotu gotówkowego oraz do jego uczestników. Tematycznej kategoryzacji działań dokonano według czterech filarów Narodowej Strategii, tj. powszechnej akceptacji i dostępności gotówki, płynnego zaopatrywania rynku w walutę polską, cyberbezpieczeństwa systemów informatycznych wykorzystywanych w procesach zaopatrywania w gotówkę oraz bezpieczeństwa fizycznego banknotów i monet. Równolegle w ramach poszczególnych filarów przewidziano działania w zakresie komunikacji społecznej. W październiku 2021 r. Rada ds. obrotu gotówkowego przygotowała projekt Narodowej Strategii Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego, który w listopadzie 2021 r. został przyjęty przez Zarząd NBP.

„Pustynie bankomatowe” obejmują gminy bez bankomatów. Jeśli zaliczymy do nich również gminy z 1 bankomatem to obejmą one już prawie 51% powierzchni Polski i 20% całej populacji.*

* Dane z badań przeprowadzonych przez NBP w 2021 r.

W przygotowaniu projektu Narodowej Strategii Bezpieczeństwa Obrotu Gotówkowego uczestniczyło 5 zespołów zadaniowych przy Radzie ds. obrotu gotówkowego:

1. Akceptacji i dostępności gotówki,
2. Logistyki gotówki,
3. Cyberbezpieczeństwa,
4. Bezpieczeństwa fizycznego gotówki,
5. Komunikacji.

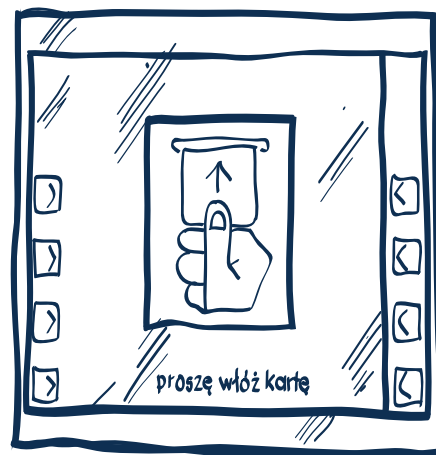
Zespoły te zakończyły działalność w październiku 2021 r.

W liczbach*

Liczba bankomatów regularnie maleje. W ciągu **2020 roku** spadła prawie o **900**, zaś w trzech kwartałach 2021 o **473**. Przez lata sieć takich urządzeń rosła, osiągając, wg danych rocznych, najwyższy poziom wynoszący **23 443 sztuk** na koniec **2016 r.** Od 2017 r. widać systematyczny spadek. Łącznie w okresie **2017-2020** zlikwidowano **1614** maszyn, co oznacza prawie **7%** ubytek bankomatów w Polsce w okresie ostatnich czterech lat. Obserwowany jest trend automatyzacji usług, w tym zastępowanie oddziałów świadczących usługi gotówkowe urządzeniami umożliwiającymi klientowi np. wpłatę środków.

*Narodowy Bank Polski - Internetowy Serwis Informacyjny (nbp.pl)

Warto wiedzieć

„Pustynie bankomatowe” to nie tylko polski kłopot. Z podobnymi niedogodnościami borykały się już niektóre regiony Francji, Hiszpanii czy Wielkiej Brytanii, dlatego w tych krajach zdecydowano się na monitorowanie zasobów gotówki. Sprawę poważnie traktuje też Europejski Bank Centralny, podkreślając w swoich komunikatach, że banknoty są częścią naszej gospodarki, naszej tożsamości i naszej kultury, a na EBC spoczywa ogromna odpowiedzialność za to, aby ludzie mieli do nich zaufanie.

Wszystkie znaki pieniężne emitowane przez Narodowy Bank Polski, zarówno powszechnego obiegu jak i kolekcjonerskie, są prawnymi środkami płatniczymi na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej. Dotyczy to także monet o wartości nominalnej 5 zł z wizerunkiem okolicznościowym. W związku z tym wszystkie znaki pieniężne wprowadzone do obiegu odpowiednim zarządzeniem emisyjnym Prezesa NBP powinny być akceptowane jako forma rozliczenia za sprzedany towar lub świadczoną usługę. Zgodnie z obowiązującymi przepisami sprzedawca towaru lub usługi, poza kilkoma wyjątkami, nie może odmówić przyjęcia zapłaty gotówką.

